

Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок

УДК 336.77:336.14:338.2

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.20278953>

**Банківське фінансування відновлення економіки: оцінка програм
державної підтримки 2022–2025 років**

Філіпенко Олена Миколаївна,

керівник напрямку департаменту корпоративного бізнесу державного
сектору, АТ «Укресімбанк», м. Київ, Україна,

<https://orcid.org/0009-0001-3012-8481>

Прийнято: 12.01.2025 | Опубліковано: 30.01.2025

Анотація. Мета дослідження полягає в комплексному аналізі інструментів державної підтримки відновлення економіки України у 2022–2025 рр., оцінюванні їхньої ефективності та визначенні ролі банківського сектору у забезпеченні фінансової стабілізації та інвестиційного розвитку. **Методи** дослідження базуються на поєднанні загальнонаукових і спеціальних підходів, зокрема використано методи аналізу і синтезу, порівняльного аналізу, структурно-динамічного оцінювання, систематизації та узагальнення. Для визначення результативності програм застосовано інтегральний метод оцінювання, що передбачає нормування показників (масштаб фінансування, економічний ефект, рівень охоплення, тривалість впливу) та їх агрегування у зведений індекс. **Результати** дослідження свідчать про формування в Україні багаторівневої моделі фінансового забезпечення відновлення економіки, у якій поєднуються інструменти пільгового кредитування, грантової підтримки, релокації бізнесу й участі міжнародних фінансових інституцій. Визначено, що банківський сектор є головним елементом трансмісії фінансових ресурсів, а

програма «5–7–9%» забезпечує найбільший системний ефект завдяки поєднанню масштабності фінансування та мультиплікативного впливу на економіку. Встановлено тенденцію до зростання обсягів кредитування, диверсифікації галузевої структури та посилення інвестиційної спрямованості підтримки. Обґрунтовано, що грантові механізми формують основу розвитку переробного сектору, тоді як релокація бізнесу сприяє просторовій трансформації економічної активності. Інтегральна оцінка підтверджує доцільність комплексного використання різних інструментів підтримки.

Висновки. Показано, що ефективність фінансового забезпечення відновлення економіки визначається узгодженістю функціонування бюджетних, банківських і міжнародних інструментів, які забезпечують як короткострокову стабілізацію, так і довгострокове економічне зростання. Використання інтегрального підходу до оцінювання дає можливість підвищити обґрунтованість управлінських рішень і визначити пріоритетні напрями державної політики.

Ключові слова: державна підтримка бізнесу, пільгове кредитування, грантові програми, економічне відновлення, інвестиційна активність.

Bank financing of economic recovery: assessment of state support programs (2022–2025)

Olena Filipenko,

Head of Direction of the Department of Corporate Business of the Public Sector,
«The State Export-Import Bank of Ukraine» Joint Stock Company,
Kyiv, Ukraine, <https://orcid.org/0009-0001-3012-8481>

Abstract. The purpose of the study is to provide a comprehensive analysis of state support instruments for Ukraine's economic recovery in 2022–2025, to assess their effectiveness, and to determine the role of the banking sector in ensuring

financial stabilization and investment development. The research **methods** are based on a combination of general scientific and specialized approaches, including analysis and synthesis, comparative analysis, structural-dynamic assessment, systematization, and generalization. To evaluate the effectiveness of the programs, an integral assessment method was applied, which involves normalizing indicators (financing scale, economic effect, coverage level, impact duration) and aggregating them into a composite index. The **results** indicate the formation of a multi-level model of financial support for economic recovery in Ukraine, combining concessional lending instruments, grant support, business relocation, and the involvement of international financial institutions. The banking sector has been identified as a key channel for the transmission of financial resources, while the “5–7–9%” program provides the most significant systemic effect due to the combination of financing scale and its multiplier impact on the economy. A trend toward increasing lending volumes, diversification of the sectoral structure, and strengthening of the investment orientation of support has been revealed. Grant mechanisms contribute to the development of the processing sector, whereas business relocation facilitates the spatial transformation of economic activity. The integral assessment confirms the effectiveness of a comprehensive combination of support instruments. The **conclusions** show that the effectiveness of financial support for economic recovery depends on the coherence of budgetary, banking, and international instruments, which ensure both short-term stabilization and long-term economic growth. The application of an integral assessment approach enhances the validity of managerial decision-making and helps identify priority areas of state policy.

Keywords: business support, concessional lending, grant programs, economic recovery, investment activity.

Постановка проблеми. Економіка України в умовах повномасштабної війни зазнає значних втрат виробничого потенціалу, порушення логістичних

зв'язків і зниження інвестиційної активності. Важливим структурним елементом процесу відновлення є забезпечення функціонування інфраструктурної системи, зокрема транспортної, яка забезпечує просторову єдність економіки, функціонування виробничих ланцюгів та інтеграцію у міжнародні ринки. Саме розвиток інфраструктури визначає можливості відтворення економічного потенціалу країни, рівень її конкурентоспроможності та здатність до стійкого економічного зростання [1, с. 6]. За таких обставин державна підтримка бізнесу набуває системного значення, оскільки спрямована не лише на стабілізацію діяльності підприємств, а й на формування умов для відновлення виробництва й економічного зростання. Банківський сектор забезпечує трансмісію бюджетних ресурсів у реальний сектор економіки через інструменти пільгового кредитування, компенсацій і гарантій, що дає можливість знизити вартість фінансових ресурсів і підтримати інвестиційну активність [2]. Водночас результативність цих механізмів залежить від їх поєднання з грантовими програмами, інфраструктурними проєктами та заходами з релокації бізнесу, які разом формують комплексну систему підтримки підприємництва. Різноманітність інструментів підтримки та відмінності у їхньому впливі зумовлюють необхідність їх комплексного оцінювання для визначення ефективності та пріоритетності застосування.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Формування сучасного наукового підґрунтя дослідження банківського фінансування та державної підтримки економіки в умовах кризових трансформацій базується на широкому спектрі підходів до оцінювання ролі фінансово-кредитних інструментів у забезпеченні економічної стабільності та відновлення. У дослідженні А. Salim та ін. акцентовано на еволюції взаємозв'язку банківського кредитування та технологічних інновацій у країнах із надлишковою ліквідністю, що дедалі більше інтегрується з екологічними аспектами, зокрема через розвиток «зеленого» кредитування [3]. На

важливості державних програм пільгового кредитування в забезпеченні фінансової стабільності та підтримці підприємницької активності наголошують I. Chugunov та ін., підкреслюючи їхнє значення у відновленні економіки України [4]. Нелінійний характер взаємозв'язків між банківським кредитуванням, прибутковістю і проблемними кредитами обґрунтовують S. Gupta та R. Bansal, що вказує на залежність цих процесів від макроекономічних умов [5]. Питання впливу кризових явищ на вартість кредитних ресурсів розкривають I. Hasan та ін., які відзначають зростання кредитних спредів під впливом пандемічних ризиків [6]. Поведінкові аспекти підприємництва та фактори ухвалення рішень щодо започаткування бізнесу аналізує S. Catherine, підкреслюючи роль зниження ризиків через можливість повернення до найманої праці [7]. Водночас W. Marsh та P. Sharma доводять ефективність державних кредитних гарантій як інструменту запобігання кредитному скороченню у кризових умовах [8]. Глобальний контекст впливу воєнних подій в Україні на фінансову систему висвітлюють N. Kantsedal та ін., які акцентують на дестабілізації світових фінансів, зростанні інфляції та порушенні економічних зв'язків [9]. У вітчизняному контексті М. Крупка та ін. звертають увагу на галузеву концентрацію банківського кредитування та необхідність його стратегічного розвитку для підтримки промисловості [2]. Трансформацію державної підтримки в напрямі інвестиційного кредитування в умовах війни досліджують Г. Огонь та С. Голубка [10]. Важливість пільгового кредитування як інструменту підтримки реального сектору економіки в умовах війни та забезпечення продовольчої безпеки розкривають О. Дудукалова та Г. Матвієнко, акцентуючи на ролі державної підтримки, розвитку програм «5–7–9%» та залученні міжнародних фінансових ресурсів [11]. Значення поєднання фінансово-кредитних інструментів для розвитку інвестиційної діяльності у будівництві обґрунтовують Л. Згалат-Лозинська та ін., акцентуючи на ролі державно-приватного партнерства [12]. Вплив війни на діяльність підприємств і потребу комплексної державної підтримки

аналізують Т. Гудзь та ін., відзначаючи відносну стабільність банківського сектору [13]. Окрему увагу питанням державної підтримки малого та середнього бізнесу приділяють М. Лапішко та В. Косик, які вказують на наявність проблем у механізмах моніторингу та доступу до кредитних ресурсів [14]. О. Антонюк розглядає особливості реалізації програми «Доступні кредити 5–7–9%», підкреслюючи її значення для розвитку реального сектору економіки та вказуючи на галузеві диспропорції [15]. Обмеження банківського кредитування в умовах воєнного стану та необхідність удосконалення монетарної політики обґрунтовують В. Корнєєв та ін., акцентуючи на потребі активізації фінансування реального сектору [16].

Узагальнення наукових підходів дає можливість констатувати, що ефективність банківського фінансування та державної підтримки економіки в умовах криз визначається поєднанням інструментів кредитування, бюджетного інвестування та гарантійних механізмів, які забезпечують стабілізацію і створюють передумови для відновлення і структурної трансформації економіки.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Попри наявність значної кількості досліджень, присвячених банківському кредитуванню, державній підтримці бізнесу та фінансовому забезпеченню економічного розвитку, низка аспектів цієї проблематики залишається недостатньо розкритою. Зокрема, немає цілісного підходу до оцінювання ефективності різних інструментів підтримки в єдиній аналітичній площині, що ускладнює їх порівняння та визначення пріоритетності застосування. Наявні наукові праці переважно зосереджуються на окремих механізмах – пільговому кредитуванні, грантових програмах або бюджетному інвестуванні – без урахування їх взаємодії та синергетичного ефекту. Недостатньо дослідженим залишається питання трансформації ролі банківського сектору в умовах воєнної економіки, зокрема його функціонування не лише як фінансового посередника, а і як основного елементу системи відновлення економіки.

Обмежена увага приділяється також аналізу взаємозв'язку між внутрішніми інструментами державної підтримки та зовнішнім фінансуванням з боку міжнародних інституцій, що формує багатоканальну модель фінансового забезпечення, проте не має належного теоретико-методичного узагальнення. Зазначені прогалини є важливими, оскільки саме узгодженість фінансових інструментів визначає ефективність відновлення економіки. У межах дослідження передбачається їх усунення завдяки застосуванню інтегрального підходу до оцінювання програм підтримки й аналізу взаємодії бюджетних, банківських і зовнішніх джерел фінансування.

Формулювання цілей статті. Метою статті є комплексний аналіз інструментів державної підтримки відновлення економіки України у 2022–2025 рр., зокрема програм пільгового кредитування, грантової підтримки, механізмів релокації бізнесу й участі міжнародних фінансових інституцій, оцінювання їхньої ефективності та визначення ролі банківського сектору в забезпеченні фінансової стабілізації та інвестиційного розвитку.

Виклад основного матеріалу дослідження. Банківське фінансування в умовах кризових трансформацій економіки набуває системного значення, забезпечуючи перерозподіл ресурсів, підтримку ліквідності бізнесу і стимулювання інвестиційної активності. У періоди макроекономічних шоків, зокрема воєнного стану, традиційні ринкові механізми кредитування втрачають ефективність через зростання ризиків та обмеження доступу до капіталу, що посилює роль держави як гаранта фінансової стабільності [12]. За таких умов державні програми підтримки стають інструментом компенсації ринкових дисбалансів і реалізуються через різні моделі фінансування: прямі (гранти), непрямі (пільгове кредитування) і змішані (гарантії, компенсації ставок), які забезпечують мультиплікативний ефект залучення ресурсів.

У 2022–2025 рр. в Україні було сформовано комбіновану модель підтримки, яка інтегрує бюджетні ресурси, банківські інструменти та підприємницьку ініціативу в єдину систему «бюджет – банки – бізнес». Така

модель забезпечує трансмісію фінансових ресурсів у реальний сектор і створює умови для відновлення економічної активності. Систематизація інструментів бюджетно-банківської підтримки дає можливість виокремити їхні функціональні характеристики, механізми реалізації та економічний ефект (табл. 1).

Таблиця 1

Бюджетно-банківські інструменти підтримки відновлення економіки України
у 2023–2025 рр.

Інструмент підтримки	Канал реалізації	Відновлювальний ефект для економіки
Фонд розвитку підприємництва, зокрема програма «Доступні кредити 5–7–9%»	Уповноважені банки	Здешевлення кредитів для бізнесу, підтримка оборотного капіталу, інвестиційних проєктів, енергоефективності, переробки та підприємств на постраждалих територіях
Мікрогранти на створення або розвиток власної справи	Дія, Державна служба зайнятості, бюджетні кошти	Стимулювання малого бізнесу, самозайнятості, створення робочих місць, підтримка ветеранів і ВПО
Гранти для переробних підприємств, садівництва, теплиць	Державні грантові програми	Розвиток виробничої бази, агропереробки, створення доданої вартості всередині країни
Підтримка внутрішнього попиту на українські товари й послуги	Бюджетні програми стимулювання попиту	Посилення збуту продукції українських виробників, підтримка внутрішнього ринку та локального виробництва
Державна підтримка інвестиційних проєктів зі значними інвестиціями	Державна підтримка інвесторів	Залучення капіталу у великі проєкти, модернізація виробництва, формування довгострокових джерел економічного зростання
Створення та розвиток індустріальних парків	Державна підтримка інфраструктури	Формування майданчиків для релокації та запуску нових виробництв, розвиток промислових кластерів
Компенсація вартості української сільськогосподарської техніки	Компенсаційний механізм через державну підтримку	Підтримка аграріїв і вітчизняного машинобудування, оновлення технічної бази сільського господарства
Гуманітарне розмінування сільськогосподарських земель	Державні закупівлі, Prozorro, приватні оператори	Повернення земель у господарський обіг, відновлення аграрного виробництва, формування ринку послуг із розмінування
Програма «Оселя»	Банки-партнери	Підтримка іпотечного кредитування, будівельної галузі та суміжних виробництв

Інструмент підтримки	Канал реалізації	Відновлювальний ефект для економіки
Програми відновлення інфраструктури та регіонів	Державний бюджет, Держагентство відновлення, профільні міністерства	Відновлення критичної, транспортної, житлової та енергетичної інфраструктури як бази економічної активності

Джерело: побудовано за [17–22]

Сформована система бюджетно-банківських інструментів підтримки відновлення економіки України у 2023–2025 рр. має чітко виражений багаторівневий характер і поєднує механізми прямого, непрямого і змішаного фінансування. Її еволюція засвідчує поступовий перехід від антикризових заходів, спрямованих на підтримку ліквідності бізнесу, до стимулювання інвестиційної, виробничої та інфраструктурної активності.

Центральне місце в цій системі посідає діяльність Фонду розвитку підприємництва, зокрема програма «Доступні кредити 5–7–9%», яка є ключовим каналом трансмісії бюджетних ресурсів у банківську систему [2]. Реалізація програми забезпечує не пряме фінансування суб'єктів господарювання, а здешевлення кредитних ресурсів через механізм компенсації процентних ставок і часткового покриття ризиків, що дає можливість спрямовувати банківську ліквідність у пріоритетні сектори економіки.

Поряд із кредитними інструментами вагому роль відіграють грантові програми, орієнтовані на створення та розвиток малого бізнесу, підтримку переробної галузі, аграрного сектору та підприємницької активності вразливих категорій населення [17]. Їхнє функціональне значення полягає у формуванні нової економічної бази, розширенні зайнятості та диверсифікації структури виробництва. Водночас інструменти підтримки індустриальних парків, компенсації вартості техніки й гуманітарного розмінування забезпечують відновлення виробничої інфраструктури та ресурсної бази економіки [22]. Отже, у 2023–2025 рр. було сформовано комплексну модель відновлення, у якій бюджетні ресурси, банківське фінансування та

підприємницька ініціатива функціонують як взаємопов'язані елементи єдиної системи. Її ефективність визначається здатністю забезпечувати доступ до фінансових ресурсів, стимулювати інвестиції та формувати передумови для довгострокового економічного зростання. Центральну роль у процесі фінансування відновлення економіки відіграє саме банківський сектор як головний посередник у перерозподілі ресурсів між державою та бізнесом. Це зумовлює необхідність детального аналізу динаміки та структури кредитування в межах програми «Доступні кредити 5–7–9%» (табл. 2).

Таблиця 2

Динаміка і структура кредитування за програмою «Доступні кредити 5–7–9%» (станом на 26.12.2022 р.; 25.12.2023 р.; 30.12.2024 р.)

Показник	Станом на 26.12.2022 р.	Станом на 25.12.2023 р.	Станом на 30.12.2024 р.
Обсяг кредитного портфеля, млн грн	86 055	128 912	160 813
Кількість кредитів, од.	22 103	31 032	38 191
Частка сільського господарства, %	53	49	45
Частка торгівлі, %	24	26	24
Частка промисловості, %	14	16	21
Частка послуг, %	6	6	7
Обсяг підписаних кредитів з початку війни, млн грн	72 240	173 509	270 394
Кількість кредитних договорів	17 313	43 481	68 888

Джерело: побудовано за [18]

Динаміка кредитування за програмою «Доступні кредити 5–7–9%» у 2022–2024 рр. характеризується суттєвим розширенням масштабів фінансової підтримки, що виявляється у зростанні кредитного портфеля майже на 87% та кількості укладених договорів більше ніж утричі. Особливо показовим є збільшення обсягів кредитування з початку повномасштабної війни у понад 3 рази, що свідчить про активне використання програми як інструменту підтримки бізнесу в умовах кризи. Структурні зміни відображають поступову диверсифікацію кредитного портфеля: частка сільського господарства знизилася приблизно на 8 в.п., тоді як частка промисловості зросла на 7 в.п., що свідчить про переорієнтацію фінансування в напрямі виробничої

діяльності та створення доданої вартості. Водночас частка торгівлі залишається стабільною, а сектор послуг демонструє незначне зростання. Загалом виявлені тенденції свідчать про трансформацію програми від інструменту антикризової підтримки ліквідності до механізму стимулювання інвестиційної та виробничої активності.

Подальший розвиток інвестиційної складової державної підтримки виявляється у грантових механізмах, спрямованих на розвиток переробної промисловості [19; 20]. Її параметри свідчать про інвестиційний характер підтримки: загальний обсяг фінансування становить приблизно 86,9 млн грн при середньому розмірі гранту на рівні 5,8 млн грн. Наявність максимального фінансування до 8 млн грн підтверджує спрямованість на капіталомісткі виробничі проекти, тоді як мінімальні значення (орієнтовно 0,5 млн грн) забезпечують доступність програми для малого бізнесу. Конкурсний відбір (у межах 28–44 балів) формує якісний склад проєктів, орієнтованих на економічну ефективність. Структура отримувачів представлена переважно суб'єктами реального сектору – товариствами з обмеженою відповідальністю та фізичними особами-підприємцями, а галузева спрямованість зосереджена у переробці, харчовій промисловості та логістиці, що відповідає цілям розвитку внутрішніх виробничих ланцюгів.

Отже, грантові механізми виконують функцію інвестиційного каталізатора, доповнюючи банківське кредитування та забезпечуючи формування нових виробничих потужностей. У поєднанні з кредитними інструментами вони формують багаторівневу модель підтримки бізнесу, спрямовану на структурну трансформацію економіки. Водночас результативність зазначених інструментів значною мірою визначається умовами їх реалізації, зокрема територіальними особливостями функціонування бізнесу, рівнем безпеки та доступністю виробничої інфраструктури. Це зумовлює необхідність врахування просторового аспекту відновлення економічної активності.

Аналіз релокації бізнесу в Україні у 2023 р. (табл. 4) засвідчує формування асиметричної моделі територіального перерозподілу економічної активності з чіткою концентрацією підприємств у західних регіонах. Сукупна частка підприємств Львівської, Закарпатської, Чернівецької та Івано-Франківської областей перевищує 55%, що дає можливість розглядати їх як ключові полюси економічної стабілізації та адаптації бізнесу до умов воєнного ризику.

Таблиця 3

Регіональна концентрація релокованого бізнесу в Україні (станом на 2023 р.)

Регіон / область	Кількість підприємств	Частка, %	Рейтинг	Характеристика
Львівська	199	23,7	1	Абсолютний центр релокації
Закарпатська	120	14,3	2	Прикордонний безпечний хаб
Чернівецька	78	9,3	3	Логістично привабливий регіон
Івано-Франківська	70	8,3	4	Виробничо-орієнтований центр
Хмельницька	62	7,4	5	Розвиток внутрішньої промисловості
Дніпропетровська	65	7,7	6	Часткова релокація в межах регіону
Тернопільська	51	6,1	7	Стабільний регіон, який приймає
Київ	49	5,8	8	Адміністративно-логістичний центр
Вінницька	43	5,1	9	Аграрно-переробний потенціал
Черкаська	24	2,9	10	Помірна активність
Полтавська	19	2,3	11	Часткова релокація
Волинська	18	2,1	12	Прикордонний резерв
Кіровоградська	17	2,0	13	Низька привабливість
Рівненська	16	1,9	14	Обмежений попит
Житомирська	6	0,7	15	Мінімальна активність
Одеська	3	0,4	16	Найнижчий рівень

Джерело: побудовано за [22; 23]

Така концентрація обумовлена поєднанням безпекових, логістичних та інституційних факторів, серед яких визначальними є близькість до ринків Європейського Союзу, наявність транспортної інфраструктури й активна регіональна політика підтримки підприємництва. Провідні позиції Львівської

області підтверджують її функціонування як центрального хабу релокації, де сформовано найбільш сприятливе середовище для розміщення виробництва та логістики. Закарпатська область виконує роль прикордонного транзитного вузла, інтегруючи переміщені підприємства у зовнішньоекономічні зв'язки, тоді як Чернівецька та Івано-Франківська області демонструють ознаки трансформації у виробничо-орієнтовані регіони. Водночас центральні області, зокрема Полтавщина та Кіровоградщина, характеризуються нижчим рівнем релокаційної активності, що свідчить про обмежену інституційну й інфраструктурну спроможність до швидкого прийняття бізнесу. Мінімальні показники у південних регіонах, зокрема Одеській області, відображають критичний вплив безпекових ризиків на інвестиційну привабливість територій.

Отже, релокація бізнесу не лише виконує функцію антикризового реагування, а й формує нову економічну географію України, у якій відбувається зміщення виробничих центрів і концентрація економічного потенціалу у відносно безпечних регіонах. У поєднанні з грантовими програмами та механізмами пільгового кредитування цей процес забезпечує комплексний характер державної підтримки, що охоплює як фінансові, так і просторові аспекти відновлення економіки.

Системний характер відбудови економіки передбачає також активне залучення зовнішніх фінансових ресурсів, що визначає потребу аналізу ролі міжнародних фінансових інституцій у формуванні джерел фінансування відновлення (табл. 4).

Міжнародні фінансові інституції формують зовнішній контур фінансового забезпечення відновлення економіки України, доповнюючи національні інструменти підтримки ресурсною, гарантійною та інституційною складовими. Їхня участь не обмежується прямим фінансуванням державного бюджету, а охоплює комплекс механізмів – від пільгового кредитування і грантів до страхування ризиків, технічної допомоги та мобілізації приватного

капіталу. Така багаторівнева участь забезпечує зниження макрофінансових ризиків, підтримання стабільності фінансової системи та формування передумов для активізації банківського кредитування.

Таблиця 4

Міжнародні фінансові інституції в системі фінансового забезпечення
відновлення економіки України у 2022–2025 рр.

Інституція / механізм	Основна форма підтримки	Функціональне призначення у відновленні	Зв'язок із банківським фінансуванням
Міжнародний валютний фонд	Пільгове кредитування, програма EFF	Підтримання макрофінансової стабільності, збалансування бюджету, стабілізація валютного та фінансового ринку	Створює умови для зниження системних ризиків і відновлення кредитної активності банків
Група Світового банку	Позики, гранти, гарантії, технічна допомога	Фінансування бюджету, інституційних реформ, соціальної підтримки й інфраструктурного відновлення	Забезпечує ресурсну й гарантійну базу для програм підтримки бізнесу та державних інвестицій
Міжнародний банк реконструкції та розвитку (МБРР) та Міжнародна асоціація розвитку (МАР)	Довгострокові позики, гранти, гарантії	Підтримка державного бюджету, відновлення інфраструктури, реалізація проєктів розвитку	Формують зовнішнє джерело фінансування для державних програм, частина яких реалізується через банки
Міжнародна фінансова корпорація	Інвестиції, мобілізація приватного капіталу, консалтинг	Підтримка приватного сектору, залучення інвестицій, розвиток підприємництва	Сприяє розширенню ринкового фінансування бізнесу та підвищенню інвестиційної спроможності банківського сектору
Багатостороннє агентство з гарантування інвестицій (MIGA)	Гарантії від політичних і воєнних ризиків	Зниження ризиків для іноземних інвесторів, підтримка капіталовкладень у відновлення	Доповнює банківське кредитування гарантійним механізмом, що зменшує ризики фінансування проєктів
Європейський	Кредити,	Фінансування	Часто працює через

Інституція / механізм	Основна форма підтримки	Функціональне призначення у відновленні	Зв'язок із банківським фінансуванням
банк реконструкції та розвитку (ЕБРР)	інвестиції, гарантії, участь у програмах підтримки бізнесу	реального сектору, енергетики, інфраструктури, МСП	банки-партнери, посилюючи кредитування підприємств
Європейський інвестиційний банк	Інфраструктурні кредити, цільове фінансування проєктів	Відновлення транспортної, соціальної, муніципальної та критичної інфраструктури	Створює довгострокову ресурсну базу для проєктного фінансування
Північна екологічна фінансова корпорація (Nordic Environment Finance Corporation)	Кредити, гранти, технічна допомога	Енергоефективність, муніципальна інфраструктура, «зелена» модернізація	Підтримує локальні проєкти, які можуть доповнюватися банківським або бюджетним співфінансуванням
Ініціатива швидкого реагування та відновлення (Multi-agency Rapid Response and Infrastructure Facility)	Донорські гранти, гарантії, співфінансування, технічна допомога	координація ресурсів МБРР, ІФС, МІГА та донорів для відновлення інституцій та інфраструктури	Формує багатоканальний механізм, що поєднує бюджетні, банківські, інвестиційні та гарантійні інструменти

Джерело: побудовано за [24]

Подальший аналіз ефективності інструментів державної підтримки потребує узагальнення їхнього впливу в єдиній аналітичній площині, що зумовлює застосування інтегрального підходу до оцінювання. Використання окремих показників, таких як обсяг фінансування або кількість отримувачів, не дає можливості сформулювати комплексне уявлення про результативність програм, оскільки не враховує якісних характеристик їхнього впливу на економіку. З метою подолання зазначених обмежень запропоновано інтегральний індекс ефективності, який базується на поєднанні кількісних і якісних параметрів. До складу індексу включено чотири основні критерії: масштаб фінансування як індикатор інтенсивності підтримки; економічний ефект, що відображає характер впливу (ліквідність, інвестиційна активність,

зайнятість, мультиплікативний ефект); рівень охоплення, який характеризує кількість суб'єктів або проєктів, а також тривалість впливу, що визначає часовий горизонт ефекту. Методично оцінювання передбачає нормування кожного з критеріїв у межах від 0 до 1 з метою забезпечення їх порівнянності, після чого здійснюється агрегування у зведений показник на основі рівновагових коефіцієнтів. Застосування інтегрального індексу створює аналітичну основу для порівняльної оцінки програм державної підтримки та дає можливість ідентифікувати інструменти з найбільшим економічним ефектом (табл. 5).

Найвищі значення інтегрального індексу демонструють інструменти, які поєднують значні обсяги фінансування із мультиплікативним економічним ефектом і широким охопленням суб'єктів господарювання. До таких передусім належить програма «Доступні кредити 5–7–9%», яка забезпечує системний вплив на ліквідність бізнесу, інвестиційну активність і функціонування банківського сектору як фінансового посередника.

Таблиця 5

Інтегральна оцінка ефективності програм державної підтримки відновлення економіки України за 2022–2025 рр.

Масштаб фінансування	Характер економічного впливу	Охоплення	Тривалість впливу	Інтегральний індекс ефективності
Програма «Доступні кредити 5–7–9%»				
≈ 270 млрд грн (з 2022 р.)	Ліквідність бізнесу, інвестиції, підтримка оборотного капіталу	≈ 68,9 тис. кредитів	Коротко- та середньостроковий	0,87
Грантові програми (мікробізнес, переробка)				
≈ 5,8 млрд грн	Створення бізнесу, зайнятість, розвиток виробництва	≈ 1,1 тис. проєктів	Середньостроковий	0,74
Державні гарантії (портфельні)				
≈ 7,7 млрд грн (2024 р.)	Зниження кредитних ризиків, мультиплікація фінансування	Опосередковане	Середньостроковий	0,79
Програма релокації бізнесу				

Масштаб фінансування	Характер економічного впливу	Охоплення	Тривалість впливу	Інтегральний індекс ефективності
н/д	Збереження виробничого потенціалу, адаптація бізнесу	≈ 0,84 тис. підприємств	Коротко-строковий	0,63
Індустріальні парки та інвестпроекти				
≈ 4 млрд грн	Інвестиції, модернізація виробництва	Обмежене	Довго-строковий	0,81
Інфраструктурні програми відновлення				
> 15 млрд грн (2025 р.)	Мультиплікативний ефект, стимулювання економічної активності	Непряме	Довго-строковий	0,85
Міжнародне фінансування (МВФ, Світовий банк, ЄС, ЄБРР)				
≈ 73,7 млрд дол. США (з 2022 р.)	Макрофінансова стабілізація, підтримка бюджету, гарантії, інвестиції	Системне	Довго-строковий	0,90

Примітка: н/д – немає даних

Джерело: побудовано автором

Середній рівень інтегральної ефективності характерний для грантових програм, які, попри менші обсяги фінансування, формують довгостроковий інвестиційний ефект завдяки створенню нових підприємств, розвитку переробної галузі та зростанню зайнятості. Їхнє значення посилюється через структурний вплив на економіку, зокрема завдяки формуванню доданої вартості та диверсифікації виробництва. Інструменти, пов'язані з релокацією бізнесу й інфраструктурною підтримкою, демонструють змішаний рівень ефективності, що зумовлено їхньою специфічною функціональною роллю. З одного боку, вони не забезпечують прямого фінансового ефекту у короткостроковому періоді, проте з іншого – створюють критично важливі передумови для збереження виробництва, відновлення економічної активності та формування нових регіональних центрів розвитку.

Отже, результати інтегрального оцінювання підтверджують, що найбільший ефект фінансового забезпечення відновлення економіки досягається за умов узгодженого поєднання банківського кредитування,

бюджетних і міжнародних інструментів підтримки, які взаємодоповнюють один одного за функціональним призначенням, масштабом і тривалістю впливу.

Висновки. Банківський сектор у 2022–2025 рр. виконує головну функцію трансмісійного механізму в системі фінансового забезпечення відновлення економіки, забезпечуючи перерозподіл бюджетних ресурсів і їх спрямування у пріоритетні напрями розвитку бізнесу. Програма «Доступні кредити 5–7–9%» сформувала ядро цієї системи, трансформувавшись від інструменту підтримки ліквідності у повноцінний механізм стимулювання інвестиційної та виробничої активності, що супроводжується зростанням обсягів кредитування, розширенням охоплення та диверсифікацією галузевої структури. Грантові програми забезпечують формування нової підприємницької бази та розвиток переробного сектору, орієнтуючи фінансову підтримку на створення доданої вартості та модернізацію виробництва. Їх поєднання з кредитними інструментами формує багаторівневу модель фінансування, у межах якої забезпечується як старт бізнесу, так і його подальше масштабування. Просторовий вимір відновлення, зокрема через релокацію підприємств, зумовлює зміщення економічної активності у відносно безпечні регіони та формування нових центрів виробництва, що трансформує економічну географію країни. Міжнародні фінансові інституції забезпечують стабілізаційне та ресурсне підґрунтя відновлення, знижуючи макрофінансові ризики, розширюючи доступ до фінансування та підсилюючи можливості банківського сектору. Їх інтеграція з національними інструментами підтримки формує цілісну систему, у якій поєднуються бюджетні, кредитні, інвестиційні та гарантійні механізми. Інтегральна оцінка ефективності програм державної підтримки демонструє, що найбільший економічний ефект досягається завдяки інструментам, які поєднують значні обсяги фінансування з мультиплікативним впливом на інвестиції, зайнятість і виробництво. Водночас максимальна результативність забезпечується не

окремими програмами, а їх взаємодією у межах комплексної моделі фінансового забезпечення відновлення економіки, орієнтованої на довгострокове зростання і структурну трансформацію.

Перспективи подальших досліджень пов'язані з удосконаленням інтегральної оцінки через урахування регіональних, галузевих і ризик-орієнтованих параметрів.

Список використаних джерел

1. Smerichevskyi S., Mykhalchenko O., Poberezhna Z., Kryvovyazyuk I. Devising a systematic approach to the implementation of innovative technologies to provide the stability of transportation enterprises. *Eastern-European Journal of Enterprise Technologies*. 2023. Vol. 3, № 13 (123). P. 6–18. DOI: <https://doi.org/10.15587/1729-4061.2023.279100>.
2. Крупка М., Ванькович Д., Кульчицький М. Банківське кредитування пріоритетних галузей економіки в механізмі реалізації фінансової політики України. *Економіка та суспільство*. 2024. № 60. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-60-21>.
3. Salim A., Suropto, Yuniarti D., Abasimi I., Zakiyyah N. A. A., A'yun I. Q. Research elevation of bank lending and technological innovation in the excess liquidity countries. *Heliyon*. 2024. Vol. 10, № 13. e33462. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.heliyon.2024.e33462>.
4. Chugunov I., Makogon V., Titarchuk M., Nychyk V., Hrehul V. Financial support for the economy development of Ukraine. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*. 2024. Vol. 1, № 54. P. 307–315. DOI: <https://doi.org/10.55643/fcaptp.1.54.2024.4253>.
5. Gupta S., Bansal R. Understanding bank lending and its relationship with profitability and non-performing loans: a meta-analysis. *Journal of Economic and Administrative Sciences*. 2024. DOI: <https://doi.org/10.1108/JEAS-03-2023-0060>.
6. Hasan I., Politsidis P. N., Sharma Z. Global syndicated lending during the

COVID-19 pandemic. *Journal of Banking & Finance*. 2021. Vol. 133. 106121. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.jbankfin.2021.106121>.

7. Catherine S. Keeping options open: What motivates entrepreneurs? *Journal of Financial Economics*. 2022. Vol. 144, № 1. P. 1–21. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.jfineco.2022.01.001>.

8. Marsh W. B., Sharma P. Loan guarantees in a crisis: An antidote to a credit crunch? *Journal of Financial Stability*. 2024. Vol. 72. 101244. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.jfs.2024.101244>.

9. Kantsedal N., Chernenko K., Dugar T., Leha O., Yaloveha L., Priyda T. Impacto de la invasión rusa a Ucrania en las finanzas mundiales: Impact of Russia's invasion of Ukraine on world finance. *Cuestiones Políticas*. 2023. Vol. 41, № 78. P. 662–677. DOI: <https://doi.org/10.46398/cuestpol.4178.45>.

10. Огонь Г. О., Голубка С. М. Державна підтримка та інвестиції в національну економіку. *Актуальні проблеми економіки*. 2024. № 10 (280). С. 120–130. DOI: <https://doi.org/10.32752/1993-6788-2024-1-280-120-130>.

11. Дудукалова О., Матвієнко Г. Пільгове кредитування сільськогосподарських виробників як основа сталого економічного розвитку та інтеграції України у спільну аграрну політику ЄС. *Економіка та суспільство*. 2023. № 55. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-55-28>.

12. Згалат-Лозинська Л., Дацій О., Величко А. Фінансово-кредитні інструменти як ключовий чинник розвитку інвестиційної діяльності у будівництві. *Економіка та суспільство*. 2024. № 70. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-70-158>.

13. Гудзь Т. П., Єгоричева С. Б., Литвинюк М. В. Функціонування підприємств України в умовах війни: аналіз ситуації та економічні очікування. *Науковий вісник Одеського національного економічного університету*. 2023. № 5–6 (306–307). С. 7–15. DOI: <https://doi.org/10.32680/2409-9260-2023-5-6-306-307-7-15>.

14. Лапішко М. Л., Косик В. Ю. Державна підтримка кредитування

малого та середнього бізнесу: здобутки та проблеми. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2021. № 32. С. 135–141. DOI: <https://doi.org/10.32782/easterneurope.32-18>.

15. Антонюк О. Державна підтримка кредитування реального сектору економіки в Україні: реалії сьогодення. *Сталий розвиток економіки*. 2024. № 3 (50). С. 386–392. DOI: <https://doi.org/10.32782/2308-1988/2024-50-58>.

16. Корнєєв В., Забчук Г., Іващук О., Винник Т., Рудан В. Компаративний аналіз банківського кредитування підприємств України в умовах війни. *Проблеми теорії та практики фінансово-кредитної діяльності*. 2024. № 6 (59). С. 11–23. DOI: <https://doi.org/10.55643/fcaptr.6.59.2024.4533>.

17. Гранти на власну справу. URL: <https://vlasnaspravagrant.com.ua/> (дата звернення: 20.11.2024).

18. Інформація про результати державної програми «Доступні кредити 5–7–9%». Фонд розвитку підприємництва. URL: <https://bdf.gov.ua/publicna-informatsiia/informatsiia-pro-rezultaty-derzhavnoi-prohramy-dostupni-kredyty-5-7-9> (дата звернення: 20.11.2024).

19. Грант на виробництво переробної промисловості. Дія. URL: <https://diia.gov.ua/services/grant-na-pererobne-pidpriyemstvo> (дата звернення: 20.11.2024).

20. Гранти для переробних підприємств. Міністерство економіки України. URL: <https://me.gov.ua/documents/list/055fcdc7-a14d-4862-9e4d-d93719f51468> (дата звернення: 20.11.2024).

21. Платформа для релокації бізнесу в безпечніші регіони. Prozorro.Sale. URL: https://prozorro.sale/marketplace_landing-page/ (дата звернення: 20.11.2024).

22. Огляд бюджету 2025: аналітична записка. Центр економічної стратегії. URL: <https://ces.org.ua/wp-content/uploads/2024/12/budget-2025.pdf> (дата звернення: 10.01.2025).

23. 840 підприємств в Україні переїхали через війну у безпечні регіони:

топ затребуваних регіонів у бізнесу. Opendatabot. 23 жовтня 2023. URL:
<https://opendatabot.ua/analytics/relocation-in-war> (дата звернення: 20.11.2024).

24. International financial support for Ukraine's recovery. URL:
https://bankwatch.org/wp-content/uploads/2024/03/2024_03_International-financial-support-for-Ukraines-recovery.pdf (дата звернення: 20.11.2024).